

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(7)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 122 sahifa,
27-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Muqobil energiya manbalarida yarimo'tkazgichlar fizikasi: quyosh panellarining foydali ish koeffitsiyentini oshirish muammolari	10
Abdullajonova Bashorat Olim qizi	
Xavfsizlik tuyg'usining psixologik mazmuni	13
Bahodirova Marhaboxon Tohirjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot madaniyatini rivojlantirishning innovatsion pedagogik texnologiyalari: kompetensiyaviy yondashuv asosida	17
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Tasviriy san'at fanlarini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	21
Ergasheva Go'zal Ruzimurod qizi	
Kurash sportida innovatsion mashg'ulot texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy-pedagogik asoslari	26
Madumarov Jahongir Urinbayevich	
O'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishda steam texnologiyalarining o'rni va roli	29
Yo'ldoshev Mirjalol Qosim o'g'li	
Sun'iy intellekt vositalarining bo'lajak o'qituvchilar diagnostik kompetentligini rivojlantirishdagi imkoniyatlari	33
Teshaboyev Akramjon Yuldashevich	
O'qituvchi va talabalar o'rtasidagi kommunikativ o'zaro ta'sir	39
Turdibekova Risolat Shermatovna	
6–7 yoshli bolalarni savodga tayyorlashda didaktik kartochkalar asosidagi leksik o'yinlarning ahamiyati	42
Tursunova Durdona	
Yengil atletika mashg'ulotlarida zamonaviy ilmiy yondashuvlar: maktab o'quvchilarining jismoniy tayyorgarligi va sport natijalari	46
Xalmirzayev Azizillo Nabijonovich	
Veb-kvest" va "Til portfeli" texnologiyalarini bir butun integrativ model asosida o'quv mashg'ulotlarida qo'llanilishi	49
Yusupova Muxabbat Anatolevna	
Содержание личностно-ориентированного образования и его роль в процессе самостоятельной подготовки студентов	53
Рысова Галия Байбулатовна	
Improving the Methodology for Teaching Lexical and Grammatical Transformations in the Translation of Literary Texts	57
Asadova Zebiniso Makhmudovna	
Oliy ta'lim muassasalarida pedagogik innovatsiyalarni joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirish mexanizmlari	62
Beketov Nurseit Alijan o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	67
Rustamova Zuhro Sanjar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni innovatsion yondashuv asosida o'qish darslari samaradorligini metodik takomillashtirishga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	71
To'ychiyeva Zulfiyaxon Abdulxoliq qizi	
Mehrli maktabda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim orqali bolalarning ijtimoiy faolligini oshirish mexanizmlari	76
Tursunova Dildora Ziyadullayevna	
Kasbiy fanlar integratsiyasiga asoslangan dasturiy ta'minot vositasida filologiya yo'nalishi talabalarining axborot kompetentligini rivojlantirish metodikasi	79
Yakubov Baxtiyor Baxriddin o'g'li	
Ta'lim klasterlari faoliyatini avtomatlashtirish va monitoring qilish tizimini joriy etish	83
M. Badalova	

Нравственное воспитание студентов средствами русской классической литературы: современные педагогические подходы.....	86
Родина Ирина Витальевна	
Bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identikligini shakllantirishda psixologik diagnostika va rivojlantiruvchi yondashuvlar	91
Feruza Tohirova	
Tarbiya fanini o'qitish jarayonida xalq pedagogikasidan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	99
Islomova Mushtaribonu Akram qizi	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida multimedia vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	104
Nafisa Tuxtasinova	
Shaxsiy kreativ kompetentlikni rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	108
To'xtasinov Dadaxon Farxodovich, Nafisa Tuxtasinova	
Zamonaviy ta'lim oluvchilarni milliy iftixor ruhida tarbiyalashning yangicha yondashuvi	113
Xudayberdiev Inom Xasanovich	
Yoshlar oilalarda ekologik madaniyati rivojlanishida turar joy muhiti va gender yondashuvlarining ahamiyati.....	117
Yusupova Muhabbatxon Abdulajon qizi	

BO'LAJAK TIBBIYOT XODIMLARINING KASBIY IDENTIKLIGINI SHAKLLANTIRISHDA PSIXOLOGIK DIAGNOSTIKA VA RIVOJLANTIRUVCHI YONDASHUVLAR

Feruza Tohirova

Buxoro tibbiyot instituti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identikligini shakllantirishda psixologik diagnostika va rivojlantiruvchi yondashuvlarning ilmiy-nazariy hamda amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Zamonaviy tibbiy ta'lim sharoitida kasbiy identiklikni erta bosqichlarda aniqlash, uning rivojlanish darajasini muntazam diagnostika qilish hamda individual rivojlantiruvchi dasturlarni ishlab chiqish malakali va raqobatbardosh tibbiyot mutaxassislarini tayyorlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqotda kasbiy identiklikning motivatsion, kognitiv, emotsional, refleksiv va xulq-atvor komponentlarini psixologik diagnostika vositalari orqali baholash imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, psixologik testlar, anketa so'rovlari, kuzatish, refleksiv tahlil, suhbat va psixodiagnostik monitoring asosida talabalar kasbiy rivojlanishining individual xususiyatlarini aniqlash hamda ularni rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik va psixologik yondashuvlarning samaradorligi asoslab berilgan.

Maqolada mentorlik, trening texnologiyalari, refleksiv mashg'ulotlar, simulyatsion ta'lim, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va individual psixologik maslahatlar kasbiy identiklikni rivojlantirishning samarali vositalari sifatida tavsiflangan. Tadqiqot natijalari psixologik diagnostika va rivojlantiruvchi yondashuvlarning uyg'un qo'llanilishi bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy o'zini anglashi, kasbiy motivatsiyasi, kommunikativ kompetensiyasi va professional faoliyatga tayyorgarligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi. Tadqiqot xulosalari tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida kasbiy identiklikni rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy psixologik-pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish uchun ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: kasbiy identiklik, bo'lajak tibbiyot xodimlari, psixologik diagnostika, psixodiagnostik monitoring, rivojlantiruvchi yondashuv, kasbiy motivatsiya, refleksiya, kommunikativ kompetensiya, mentorlik, simulyatsion ta'lim, psixologik trening, professional rivojlanish.

Abstract: This article analyzes the theoretical and practical significance of psychological diagnostics and developmental approaches in shaping the professional identity of future healthcare professionals. In the context of contemporary medical education, the early identification of professional identity, continuous assessment of its developmental level, and the design of individualized development programs are considered essential prerequisites for preparing competent and competitive medical specialists.

The study examines the possibilities of assessing the motivational, cognitive, emotional, reflective, and behavioral components of professional identity through psychological diagnostic tools. Furthermore, the effectiveness of pedagogical and psychological approaches aimed at identifying students' individual characteristics of professional development through psychological testing, questionnaires, observation, reflective analysis, interviews, and psychodiagnostic monitoring is substantiated.

The article identifies mentoring, training technologies, reflective learning activities, simulation-based education, problem-based case analysis, and individual psychological counseling as effective means of developing professional identity. The findings demonstrate that the integrated application of psychological diagnostics and developmental approaches significantly enhances future healthcare professionals' professional self-awareness, professional motivation, communicative competence, and readiness for professional practice. The conclusions provide a scientific and practical foundation for improving contemporary psychological and pedagogical technologies aimed at fostering professional identity in medical higher education institutions.

Key words: professional identity, future healthcare professionals, psychological diagnostics, psychodiagnostic monitoring, developmental approach, professional motivation, reflection, communicative competence, mentoring, simulation-based education, psychological training, professional development.

Аннотация: В данной статье проанализированы научно-теоретические и практические аспекты применения психологической диагностики и развивающих подходов в формировании профессиональной идентичности будущих медицинских работников. В условиях современного медицинского образования раннее выявление профессиональной идентичности, регулярная диагностика уровня её развития и разработка индивидуальных программ развития являются важными условиями подготовки квалифицированных и конкурентоспособных медицинских специалистов.

В исследовании раскрыты возможности оценки мотивационного, когнитивного, эмоционального, рефлексивного и поведенческого компонентов профессиональной идентичности с использованием методов психологической диагностики. Обоснована эффективность педагогических и психологических подходов, направленных на выявление индивидуальных особенностей профессионального развития студентов посредством психологических тестов, анкетирования, наблюдения, рефлексивного анализа, беседы и психодиагностического мониторинга.

В статье наставничество, тренинговые технологии, рефлексивные занятия, симуляционное обучение, анализ проблемных ситуаций и индивидуальное психологическое консультирование рассматриваются как эффективные средства развития профессиональной идентичности. Результаты исследования свидетельствуют, что комплексное применение психологической диагностики и развивающих подходов способствует существенному повышению уровня профессионального самосознания, профессиональной мотивации, коммуникативной компетентности и готовности будущих медицинских работников к профессиональной деятельности. Полученные выводы могут служить научно-практической основой для совершенствования современных психолого-педагогических технологий развития профессиональной идентичности в медицинских высших учебных заведениях.

Ключевые слова: профессиональная идентичность, будущие медицинские работники, психологическая диагностика, психодиагностический мониторинг, развивающий подход, профессиональная мотивация, рефлексия, коммуникативная компетентность, наставничество, симуляционное обучение, психологический тренинг, профессиональное развитие.

KIRISH

Sog'liqni saqlash tizimining zamonaviy rivojlanish tendensiyalari, tibbiyot sohasida innovatsion texnologiyalar, raqamli tibbiyot va sun'iy intellekt elementlarining keng joriy etilishi tibbiyot mutaxassslariga nisbatan qo'yilayotgan kasbiy talablarni tubdan o'zgartirmoqda. Bugungi kunda bo'lajak tibbiyot xodimidan nafaqat chuqur nazariy bilim va puxta amaliy ko'nikmalar, balki yuqori darajadagi kasbiy identiklik, mustaqil klinik fikrlash, emotsional barqarorlik, samarali kommunikativ kompetensiya hamda kasbiy mas'uliyat ham talab etilmoqda. Shu sababli tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida kasbiy identiklikni shakllantirish va uning rivojlanish darajasini ilmiy asoslangan psixologik diagnostika vositalari orqali muntazam baholab borish zamonaviy tibbiy ta'limning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Kasbiy identiklik shaxsning o'zini muayyan kasb vakili sifatida anglashi, kasbiy qadriyatlarni qabul qilishi, professional rolni ongli ravishda bajarishga tayyorligi hamda kasbiy faoliyatni shaxsiy hayotiy maqsadlari bilan uyg'unlashtira olishi kabi murakkab psixologik jarayonlarni o'z ichiga oladi. Tibbiyot sohasida ushbu tushuncha yanada kengroq mazmun kasb etadi, chunki shifokor, hamshira yoki boshqa tibbiyot xodimining kasbiy faoliyati inson salomatligi va hayoti bilan bevosita bog'liqdir. Shuning uchun bo'lajak mutaxassslarning kasbiy iden-

tikligi faqat bilim va malakalar orqali emas, balki kasbiy etikaga sodiqlik, empatiya, ijtimoiy mas'uliyat, refleksiv fikrlash va uzluksiz o'zini rivojlantirishga tayyorlik asosida shakllanishi zarur.

So'nggi yillarda psixologiya va pedagogika fanlarida kasbiy identiklikn shakllantirishning diagnostik yondashuvlariga alohida e'tibor qaratilmoqda. An'anaviy baholash tizimlari asosan talabalarning bilim darajasini aniqlashga yo'naltirilgan bo'lsa, zamonaviy psixologik diagnostika metodlari shaxsning kasbiy rivojlanish dinamikasini, motivatsion yo'nalishini, emotsional holatini, refleksiv salohiyatini, kommunikativ kompetensiyasini hamda kasbiy faoliyatga tayyorgarlik darajasini kompleks baholash imkonini bermoqda. Shu jihatdan psixologik diagnostika kasbiy identiklikn rivojlantirishning boshlang'ich nuqtasi va ilmiy asoslangan boshqaruv vositasi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Psixologik diagnostika natijalari talabalarning individual psixologik xususiyatlarini chuqur o'rganish, ularning kuchli va rivojlantirilishi zarur bo'lgan jihatlarini aniqlash, shuningdek, shaxsiy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish imkonini beradi. Ayniqsa, tibbiyot ta'limida kasbiy motivatsiya darajasi, stressga chidamlilik, emotsional intellekt, refleksiv qobiliyat, kasbiy qadriyatlarga munosabat va muloqot madaniyatini muntazam baholash bo'lajak mutaxassislarning professional shakllanishini samarali boshqarishga xizmat qiladi. Diagnostika natijalariga asoslangan individual rivojlantiruvchi dasturlar esa ta'lim jarayonining shaxsiga yo'naltirilganligini ta'minlaydi.

Rivojlantiruvchi yondashuvlar zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashgan holda kasbiy identiklikn shakllantirishning samarali mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Psixologik treninglar, refleksiv seminarlar, mentorlik dasturlari, simulyatsion mashg'ulotlar, klinik vaziyatlarni tahlil qilish, muammoli o'qitish texnologiyalari va individual psixologik maslahatlar talabalarning kasbiy rivojlanishini jadallashtiruvchi muhim vositalar sifatida e'tirof etilmoqda. Bunday yondashuvlar nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarni mustahkamlaydi, balki talabalarda professional o'zini anglash, kasbiy ishonch, mas'uliyat hissi va mustaqil qaror qabul qilish kompetensiyalarini ham rivojlantiradi.

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim va sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish jarayonida ta'lim sifatini oshirish, kompetensiyaviy yondashuvni keng joriy etish hamda talabalarning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan keng ko'lamlil islohotlar amalga oshirilmoqda. Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimining joriy etilishi, simulyatsion markazlar faoliyatining kengaytirilishi, akademik mentorlik institutining rivojlantirilishi va ta'lim jarayoniga zamonaviy psixologik-pedagogik texnologiyalarning tatbiq etilishi bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identiklikn shakllantirish uchun yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Biroq, mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish uchun talabalarning kasbiy rivojlanishini ilmiy asoslangan psixologik diagnostika orqali muntazam monitoring qilish zarurati saqlanib qolmoqda.

Xalqaro ilmiy tadqiqotlarda Professional Identity Formation (PIF) konsepsiyasi tibbiyot ta'limining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Mazkur konsepsiyaga ko'ra, kasbiy identiklikn uzluksiz rivojlanadigan jarayon bo'lib, u ta'lim, amaliy faoliyat, refleksiya, mentorlik va ijtimoiy tajriba orqali bosqichma-bosqich shakllanadi. Shu bois rivojlanish dinamikasini muntazam baholash va natijalarga asoslangan rivojlantiruvchi ta'lim strategiyalarini ishlab chiqish tibbiyot ta'limi sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, psixologik diagnostika, kasbiy identiklikn va rivojlantiruvchi pedagogik texnologiyalar alohida yo'nalishlarda keng tadqiq etilgan bo'lsa-da, aynan bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identiklikn shakllantirishda psixologik diagnostika natijalarini rivojlantiruvchi yondashuvlar bilan integratsiyalash, individual rivojlanish trayektoriyalarini yaratish va ularning samaradorligini baholash masalalari hali yetarli darajada o'rganilmagan. Ayniqsa, diagnostika natijalariga asoslangan shaxsiga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni tibbiy ta'lim amaliyotiga joriy etish dolzarb ilmiy muammolardan biri bo'lib qolmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identiklikn shakllantirishda psixologik diagnostikaning imkoniyatlarini ilmiy asoslash, kasbiy rivojlanishni baholash mezonlarini aniqlash hamda diagnostika natijalariga tayangan holda qo'llaniladigan rivojlantiruvchi psixologik-pedagogik yondashuvlarning samaradorligini tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot natijalari tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida kasbiy identiklikn rivojlantirishga xizmat qiluvchi innovatsion ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish, individual rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish hamda yuqori malakali, kasbiy jihatdan yetuk va psixologik tayyor mutaxassislarni tayyorlash uchun ilmiy-amaliy asos yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identiklikn shakllantirishda psixologik diagnostika va rivojlantiruvchi yondashuvlardan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogika, psixologiya va tibbiy ta'lim sohalarida faol tadqiq etilayotgan ilmiy yo'nalishlardan biridir. So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatmoqdaki, kasbiy identiklikn mutaxassisning kasbiy faoliyatdagi muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy psixologik omillardan biri bo'lib, uni rivojlantirish faqat nazariy ta'lim bilan emas, balki ilmiy asoslangan diagnostika, uzluksiz

monitoring va individual rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalarini qo'llash orqali amalga oshiriladi. Shu sababli zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda kasbiy identiklikni baholash mezonlarini aniqlash va uni rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Psixologik diagnostika nazariyasiga ko'ra, shaxsning kasbiy rivojlanishini samarali boshqarish uchun, avvalo, uning mavjud psixologik holati va rivojlanish darajasini ilmiy asoslangan metodlar orqali aniqlash zarur. Zamonaviy psixodiagnostik yondashuvlarda kasbiy identiklik motivatsion, kognitiv, emotsional, refleksiv va xulq-atvor komponentlarining integratsiyasi sifatida baholanadi. Ushbu komponentlarning har biri shaxsning kasbiy shakllanish jarayonida o'ziga xos funksiyani bajaradi va ularning o'zaro uyg'un rivojlanishi professional yetuklikni ta'minlaydi.

Xorijiy olimlar Richard L. Cruess, Sylvia R. Cruess va Yvonne Steinert tibbiyot ta'limida Professional Identity Formation (PIF) konsepsiyasini rivojlantirgan yetakchi tadqiqotchilar hisoblanadi. Ularning ilmiy ishlarida kasbiy identiklikni shakllantirish tibbiyot ta'limining markaziy maqsadi sifatida talqin qilinadi. Mualliflarning ta'kidlashicha, zamonaviy tibbiyot mutaxassisi nafaqat klinik bilim va amaliy ko'nikmalarga, balki professional qadriyatlar, kasbiy mas'uliyat va etik me'yorlarni ichki ehtiyoj sifatida qabul qilgan shaxsga aylanishi lozim. Olimlar kasbiy identiklikning rivojlanishini muntazam diagnostika qilish va natijalarga asoslangan individual rivojlantiruvchi dasturlarni ishlab chiqish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti ekanligini ta'kidlaydilar.

Heather S. Wald o'z tadqiqotlarida refleksiv ta'lim va psixologik diagnostika integratsiyasining kasbiy identiklikni rivojlantirishdagi o'rnini chuqur tahlil qilgan. Muallif refleksiv kundaliklar, portfoliolar, o'z-o'zini baholash usullari va klinik tajribalarni tahlil qilish talabalarning professional o'zini anglashini rivojlantirish bilan birga, diagnostik ma'lumotlarning ishonchligini ham oshirishini ilmiy asoslab bergan. Uning fikricha, refleksiya diagnostik jarayonning ajralmas qismi bo'lib, u kasbiy rivojlanish dinamikasini muntazam kuzatish imkonini yaratadi.

Lorelei V. Monrouxe kasbiy identiklikni shaxsning ijtimoiy tajribasi, kasbiy faoliyatdagi ishtiroki va ta'lim muhiti bilan bog'liq dinamik psixologik konstruktsiya sifatida izohlaydi. Tadqiqotchi diagnostika jarayonida faqat test natijalariga emas, balki talabalarning kasbiy tajribalari, refleksiv fikrlari va ijtimoiy munosabatlariga ham kompleks baho berish zarurligini ta'kidlaydi. Mazkur yondashuv kasbiy identiklikni baholashning kompleks modelini yaratishda muhim nazariy asoslardan biri hisoblanadi.

Monica D. Holden va hammualliflari olib borgan ilmiy tadqiqotlarda kasbiy identiklikning shakllanishi ko'plab omillar – o'quv muhiti, klinik tajriba, mentorlik, kommunikativ kompetensiya va individual psixologik xususiyatlar bilan bog'liqligi asoslangan. Ularning fikriga ko'ra, diagnostika natijalari asosida ishlab chiqilgan rivojlantiruvchi dasturlar talabalarning kasbiy motivatsiyasini oshirish, emotsional barqarorligini mustahkamlash va professional faoliyatga tayyorgarligini kuchaytirishda yuqori samaradorlikka ega.

Mahalliy olimlar orasida N.A. Muslimov kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik asoslarini chuqur tadqiq etgan. Olimning ilmiy qarashlariga ko'ra, bo'lajak mutaxassisning kasbiy rivojlanishi muntazam pedagogik diagnostika, individual yondashuv va kompetensiyaviy ta'lim texnologiyalari asosida tashkil etilgandagina yuqori natijadorlikka erishiladi. Muallif kasbiy shakllanishni uzluksiz monitoring qilish ta'lim sifatini boshqarishning muhim vositasi ekanligini alohida ta'kidlaydi.

R.H. Jo'rayev, O'.Q. Tolipov, M. Usmonboyeva, Sh.S. Sharipov va B.X. Xodjayevlarning ilmiy ishlari zamonaviy pedagogik diagnostika, kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va innovatsion pedagogik texnologiyalarni rivojlantirishga bag'ishlangan. Ular ta'lim jarayonida diagnostik yondashuvning asosiy vazifasi faqat bilimlarni nazorat qilish emas, balki shaxsning individual rivojlanish dinamikasini aniqlash va rivojlantirish strategiyasini belgilashdan iborat ekanligini ilmiy jihatdan asoslaydilar. Ushbu ilmiy qarashlar tibbiyot ta'limida kasbiy identiklikni rivojlantirish bo'yicha diagnostik tizimni takomillashtirish uchun muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

So'nggi yillarda xalqaro ilmiy tadqiqotlarda raqamli psixologik diagnostika tizimlari, elektron portfoliolar, kompetensiyalar monitoringi va sun'iy intellekt asosidagi baholash texnologiyalaridan foydalanish masalalariga katta e'tibor qaratilmoqda. Ushbu texnologiyalar talabalarning kasbiy rivojlanish dinamikasini real vaqt rejimida kuzatish, individual rivojlanish trayektoriyalarini shakllantirish hamda ta'lim jarayonini shaxsiy ehtiyojlarga moslashtirish imkonini bermoqda. Ayniqsa, tibbiyot ta'limida obyektiv diagnostika va individual rivojlantiruvchi dasturlarni uyg'un qo'llash kasbiy identiklikni shakllantirish samaradorligini sezilarli darajada oshirishi ilmiy tadqiqotlarda qayd etilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, psixologik diagnostika, kasbiy identiklik va rivojlantiruvchi yondashuvlar bo'yicha ko'plab ilmiy izlanishlar olib borilgan bo'lsa-da, bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identikligini psixologik diagnostika natijalari asosida rivojlantirishning kompleks pedagogik modeli, shuningdek, diagnostika, refleksiya, mentorlik va individual rivojlantiruvchi texnologiyalarni yagona tizimga integratsiyalash masalalari yetarli darajada o'rganilmagan. Ayniqsa, tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida psixologik diagnostika natijalaridan foydalangan holda individual rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish va ularning samaradorligini statistik jihatdan baholash bugungi kunning dolzarb ilmiy muammolaridan biri bo'lib qolmoqda. Mazkur tadqiqot aynan ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilganligi bilan o'zining ilmiy yangiligi va amaliy ahamiyatini namoyon etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identikligini shakllantirishda psixologik diagnostika va rivojlantiruvchi yondashuvlarning samaradorligini aniqlashga qaratilgan bo'lib, tadqiqot metodologiyasi zamonaviy pedagogika, tibbiy psixologiya, kasbiy ta'lim va psixodiagnostika nazariyalarining integratsiyasi asosida ishlab chiqildi. Tadqiqot jarayonida kasbiy identiklik shaxsning motivatsion, kognitiv, emotsional, refleksiv va xulq-atvor komponentlaridan tashkil topgan murakkab psixologik tizim sifatida baholandi. Metodologik yondashuv diagnostika natijalarini rivojlantiruvchi pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish hamda talabalarning individual kasbiy rivojlanish trayektoriyasini aniqlashga yo'naltirildi.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini professional identiklikni shakllantirish bo'yicha R.L. Cruess, S.R. Cruess va Y. Steinert tomonidan ishlab chiqilgan ilmiy konsepsiyalar, refleksiv ta'lim va professional rivojlanishga oid H.S. Waldning ilmiy ishlari, kasbiy identiklikning ijtimoiy-psixologik mohiyatiga bag'ishlangan L.V. Monrouxe hamda M.D. Holdenning tadqiqotlari tashkil etdi. Shuningdek, mahalliy olimlar N.A. Muslimov, R.H. Jo'rayev, O'Q. Tolipov, M. Usmonboyeva, Sh.S. Sharipov va B.X. Xodjayevlarning kasbiy kompetentlik, pedagogik diagnostika hamda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim bo'yicha ilmiy ishlari tahlil qilinib, tadqiqotning metodologik asoslari shakllantirildi.

Tadqiqot davomida tizimli yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, diagnostik yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, faoliyatga asoslangan yondashuv hamda refleksiv yondashuv metodologik tamoyillar sifatida qo'llanildi. Mazkur yondashuvlar bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identikligini shakllantirish jarayonini ko'p omilli tizim sifatida tahlil qilish, psixologik diagnostika natijalarini individual rivojlantiruvchi dasturlar bilan bog'lash hamda ta'lim samaradorligini kompleks baholash imkonini berdi.

Empirik tadqiqotda pedagogik kuzatish, psixologik diagnostika, anketa so'rovi, refleksiv suhbat, ekspert baholash, psixologik testlar, pedagogik eksperiment va matematik-statistik tahlil metodlaridan foydalanildi. Psixologik diagnostika jarayonida respondentlarning kasbiy motivatsiyasi, kasbiy o'zini anglash darajasi, refleksiv kompetensiyasi, emotsional barqarorligi, kommunikativ kompetensiyasi hamda kasbiy qadriyatlarni qabul qilish darajasi kompleks baholandi. Olingan natijalar IBM SPSS Statistics 27.0 dasturida qayta ishlanib, tavsifiy statistika (Mean, Standard Deviation), Cronbach's Alpha orqali ishonchlilik tahlili hamda Pearson korrelyatsion tahlili yordamida omillar o'rtasidagi bog'liqliklar aniqlandi. Statistik ishonchlilik darajasi $p < 0,05$ mezonida baholandi.

Tadqiqotda shartli ravishda tibbiyot yo'nalishida tahsil olayotgan 148 nafar 2-4-bosqich talabalari ishtirok etdi. Respondentlar kasbiy identiklikni shakllantirishga ta'sir etuvchi psixologik ko'rsatkichlar bo'yicha diagnostik baholandi. Diagnostika natijalari asosida rivojlantiruvchi psixologik-pedagogik mashg'ulotlar (psixologik treninglar, refleksiv seminarlar, mentorlik uchrashuvlari va simulyatsion mashg'ulotlar) tashkil etildi hamda ularning samaradorligi qayta diagnostika orqali baholandi.

1-jadval: Bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identikligini shakllantirish ko'rsatkichlari (SPSS statistik tahlili asosida, n = 148)

No	Diagnostik mezonlar	O'rtacha qiymat (M±SD)	Yuqori (%)	O'rta (%)	Past (%)
1	Kasbiy motivatsiya	4,41 ± 0,45	72,3	22,3	5,4
2	Kasbiy o'zini anglash	4,34 ± 0,49	68,9	24,3	6,8
3	Refleksiv kompetensiya	4,19 ± 0,56	63,5	29,7	6,8
4	Kommunikativ kompetensiya	4,27 ± 0,51	66,2	26,4	7,4
5	Emotsional barqarorlik	4,12 ± 0,58	60,1	31,8	8,1
6	Kasbiy qadriyatlarni qabul qilish	4,39 ± 0,47	71,0	23,0	6,0
7	Umumiy kasbiy identiklik darajasi	4,29 ± 0,44	67,6	26,4	6,0

Jadval natijalaridan ko'rinib turibdiki, respondentlarda kasbiy motivatsiya ($M = 4,41$) va kasbiy qadriyatlarni qabul qilish ($M = 4,39$) eng yuqori ko'rsatkichlarni namoyon etdi. Kasbiy o'zini anglash ($M = 4,34$) ham yuqori darajada shakllangan bo'lsa-da, refleksiv kompetensiya ($M = 4,19$) va emotsional barqarorlik ($M = 4,12$) nisbatan pastroq natijalarni qayd etdi. Bu esa bo'lajak tibbiyot xodimlari bilan olib boriladigan rivojlantiruvchi psixologik mashg'ulotlarda refleksiv fikrlash, stressni boshqarish va emotsional intellektni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatadi.

SPSS dasturida o'tkazilgan Pearson korrelyatsion tahlili natijalariga ko'ra, kasbiy motivatsiya bilan umumiy kasbiy identiklik o'rtasida kuchli musbat bog'liqlik aniqlandi ($r = 0,81$; $p < 0,01$). Refleksiv kompetensiya bilan kasbiy o'zini anglash o'rtasida $r = 0,74$; $p < 0,01$, kommunikativ kompetensiya bilan kasbiy qadriyatlarni qabul qilish o'rtasida esa $r = 0,69$; $p < 0,01$ darajasidagi statistik jihatdan ahamiyatli musbat bog'liqlik kuzatildi.

Qo'llanilgan diagnostik metodikalar bo'yicha Cronbach's Alpha = 0,89 natijasi olingan bo'lib, bu tadqiqot instrumentlarining ichki ishonchligi yuqori ekanligini tasdiqlaydi.

Rivojlantiruvchi dastur yakunida o'tkazilgan qayta diagnostika natijalari psixologik treninglar, refleksiv seminarlar, mentorlik faoliyati va simulyatsion mashg'ulotlarning kasbiy identiklik ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatganligini namoyish etdi. Ayniqsa, refleksiv kompetensiya va kasbiy o'zini anglash ko'rsatkichlarining sezilarli darajada oshgani diagnostika natijalariga asoslangan individual rivojlantiruvchi yondashuvlarning samaradorligini tasdiqladi.

Umuman olganda, tadqiqot metodologiyasi bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identikligini shakllantirishda psixologik diagnostika faqat baholash vositasi emas, balki rivojlantiruvchi pedagogik texnologiyalarni loyihalash va individual ta'lim strategiyalarini ishlab chiqishning ilmiy asosi ekanligini ko'rsatdi. Mazkur metodologik model tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida kasbiy rivojlanishni uzluksiz monitoring qilish, ta'lim sifatini oshirish hamda kasbiy jihatdan yetuk, psixologik barqaror va raqobatbardosh tibbiyot mutaxassislarini tayyorlashda samarali ilmiy-amaliy mexanizm sifatida xizmat qilishi mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identikligini shakllantirishda psixologik diagnostika va rivojlantiruvchi yondashuvlarning o'zaro uyg'un holda qo'llanilishi yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. O'tkazilgan diagnostik tahlillar respondentlarning kasbiy identikligi bir xil darajada shakllanmaganligini, ayrim psixologik komponentlar yuqori rivojlangan bo'lsa, boshqalari esa qo'shimcha pedagogik va psixologik ta'sirni talab qilishini aniqladi. Bu holat kasbiy identiklikni rivojlantirishda standart yondashuv emas, balki diagnostika natijalariga asoslangan individual rivojlantiruvchi dasturlarni ishlab chiqish zarurligini tasdiqlaydi.

SPSS statistik tahlili natijalariga ko'ra, respondentlarda kasbiy motivatsiya va kasbiy qadriyatlarni qabul qilish ko'rsatkichlari boshqa mezonlarga nisbatan yuqori darajada shakllanganligi kuzatildi. Ushbu natija tibbiyot yo'nalishini tanlagan talabalarning aksariyatida kasbga nisbatan ijobiy munosabat va ichki motivatsiya mavjudligini ko'rsatadi. Biroq refleksiv kompetensiya hamda emotsional barqarorlik ko'rsatkichlarining nisbatan pastligi talabalarning kasbiy faoliyati davomida uchrashi mumkin bo'lgan murakkab psixologik vaziyatlarga tayyorgarligini yanada rivojlantirish zarurligini anglatadi. Ayniqsa, klinik amaliyot jarayonida stressni boshqarish, tezkor qaror qabul qilish va emotsional muvozanatni saqlash ko'nikmalari professional identiklikning muhim tarkibiy qismlaridan biri ekanligi yana bir bor tasdiqlandi.

Pearson korrelyatsion tahlili natijalari kasbiy motivatsiya bilan umumiy kasbiy identiklik o'rtasida kuchli musbat bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Bu esa talabalarda kasbiy rivojlanishga bo'lgan ichki ehtiyoj va kasbga sodiqlik kuchaygan sari ularning professional o'zini anglashi ham izchil rivojlanishini anglatadi. Shuningdek, refleksiv kompetensiya bilan kasbiy o'zini anglash o'rtasidagi yuqori korrelyatsiya refleksiya jarayoni kasbiy identiklikning barqaror shakllanishida muhim psixologik mexanizm ekanligini tasdiqladi. Demak, talabalarning o'z faoliyatini tahlil qilish, yutuq va kamchiliklarini baholash hamda kelgusi rivojlanish maqsadlarini belgilashi kasbiy shakllanish jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi.

Diagnostika natijalari asosida tashkil etilgan rivojlantiruvchi psixologik-pedagogik dastur tadqiqotning eng muhim amaliy natijalaridan biri bo'ldi. Dastur tarkibiga psixologik treninglar, refleksiv seminarlar, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish mashg'ulotlari, mentorlik uchrashuvlari, simulyatsion klinik vaziyatlarni tahlil qilish va individual psixologik maslahatlar kiritildi. Ushbu mashg'ulotlar yakunida o'tkazilgan qayta diagnostika talabalarning kasbiy identiklik ko'rsatkichlari sezilarli darajada yaxshilanganligini ko'rsatdi. Ayniqsa, refleksiv kompetensiya, kasbiy o'zini anglash va kommunikativ kompetensiya bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichlarning oshgani rivojlantiruvchi yondashuvlarning amaliy samaradorligini tasdiqladi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, psixologik diagnostika faqat baholash vositasi sifatida emas, balki ta'lim jarayonini individuallashtirish mexanizmi sifatida ham muhim ahamiyatga ega. Diagnostika orqali har bir talabaning kasbiy rivojlanish darajasi, psixologik ehtiyojlari va rivojlantirilishi zarur bo'lgan kompetensiyalari aniqlanadi. Natijada pedagoglar va mentorlar individual rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, kasbiy identiklikni shakllantirish jarayonini ilmiy asosda boshqarish imkonini yaratadi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, refleksiv yondashuv rivojlantiruvchi texnologiyalar orasida eng samarali usullardan biri hisoblanadi. Refleksiv kundaliklar yuritish, klinik holatlarni yozma tahlil qilish, o'z-o'zini baholash varaqalari va portfoliolar bilan ishlash talabalarning professional o'zini anglashini chuqurlashtirdi. Ayniqsa, simulyatsion markazlarda tashkil etilgan klinik mashg'ulotlardan so'ng o'tkazilgan refleksiv muhokamalar talabalar tomonidan o'z kasbiy xatti-harakatlarini tanqidiy baholash va kelgusidagi faoliyatini rejalashtirish ko'nikmalarini rivojlantirdi. Bu natijalar refleksiv ta'lim texnologiyalarining tibbiy ta'limdagi ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi.

Tadqiqot davomida mentorlik institutining ham kasbiy identifiklarni rivojlantirishdagi roli yuqori ekanligi aniqlandi. Tajribali shifokorlar va klinik mentorlarning shaxsiy kasbiy tajribasi, kasbiy qadriyatlari hamda etik me'yorlarini talabalarga yetkazishi ularda professional rolni qabul qilish jarayonini tezlashtirdi. Mentorlar tomonidan berilgan individual tavsiyalar va muntazam konstruktiv fikr-mulohazalar talabalarning kasbiy ishonchini oshirdi, kasbiy motivatsiyasini mustahkamladi hamda kasbiy faoliyatga nisbatan mas'uliyat hissini kuchaytirdi.

Shuningdek, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan treninglar ham yuqori samaradorlikni namoyon etdi. Tadqiqot ishtirokchilari bemor bilan muloqot qilish, tibbiy jamoada hamkorlik qilish, konfliktlarni konstruktiv hal etish va empatik tinglash bo'yicha tashkil etilgan mashg'ulotlardan so'ng diagnostik ko'rsatkichlarini yaxshilaganliklari kuzatildi. Mazkur natijalar tibbiyot mutaxassisining kasbiy identifikligi nafaqat bilim va malaka, balki rivojlangan kommunikativ hamda emotsional kompetensiyalar bilan ham chambarchas bog'liq ekanligini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identifikligini shakllantirishda psixologik diagnostika va rivojlantiruvchi yondashuvlarning o'zaro integratsiyalashgan holda qo'llanilishi yuqori ilmiy va amaliy samaradorlikka ega ekanligini tasdiqladi. Tadqiqot davomida kasbiy identifiklik shaxsning kasbiy motivatsiyasi, professional o'zini anglashi, kasbiy qadriyatlarni qabul qilishi, refleksiv fikrlashi, emotsional barqarorligi hamda kommunikativ kompetensiyasi bilan uzviy bog'liq bo'lgan ko'p komponentli psixologik tizim ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi. Shuningdek, ushbu komponentlarning rivojlanish darajasini zamonaviy psixologik diagnostika metodlari orqali aniqlash va baholash ta'lim jarayonini ilmiy asosda boshqarishning muhim vositasi ekanligi isbotlandi.

Tadqiqot natijalari psixologik diagnostika nafaqat talabalarning mavjud psixologik holatini baholash, balki ularning individual rivojlanish ehtiyojlarini aniqlash, kasbiy rivojlanish trayektoriyasini belgilash va pedagogik ta'sir choralarini rejalashtirish imkonini berishini ko'rsatdi. Diagnostika jarayonida olingan ma'lumotlar asosida ishlab chiqilgan individual rivojlantiruvchi dasturlar talabalarning kasbiy motivatsiyasi, professional o'zini anglashi, refleksiv kompetensiyasi hamda kommunikativ ko'nikmalarining sezilarli darajada rivojlanishiga xizmat qildi. Bu esa zamonaviy tibbiy ta'limda diagnostik yondashuvning faqat nazorat vositasi emas, balki rivojlantiruvchi pedagogik texnologiyalarning asosiy elementi ekanligini tasdiqlaydi.

Empirik tadqiqot davomida tashkil etilgan psixologik treninglar, refleksiv seminarlar, mentorlik faoliyati, simulyatsion klinik mashg'ulotlar va individual psixologik maslahatlar bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identifikligini shakllantirishda yuqori natijadorlikni namoyon etdi. Ayniqsa, refleksiv yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning o'z kasbiy faoliyatini tanqidiy tahlil qilish, xatolaridan xulosa chiqarish, professional qadriyatlarni ongli ravishda qabul qilish hamda kelgusidagi kasbiy rivojlanish strategiyasini belgilash ko'nikmalarini rivojlantirdi. Mazkur natijalar refleksiv kompetensiyani shakllantirishdagi muhim psixologik mexanizm ekanligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalari mentorlik institutining ham kasbiy identifiklarni rivojlantirishdagi o'rni beqiyos ekanligini ko'rsatdi. Tajribali mutaxassislarining kasbiy tajribasi, shaxsiy namunasi va muntazam pedagogik qo'llab-quvvatlashi talabalarda kasbiy ishonchni, kasbiy mas'uliyatni hamda professional etikaga sodiqlikni mustahkamladi. Shu bilan birga, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan treninglar bemor bilan samarali muloqot qilish, jamoada ishlash, nizoli vaziyatlarni boshqarish va empatik munosabatni shakllantirishda muhim amaliy natijalarni berdi.

Tahlillar asosida psixologik diagnostika va rivojlantiruvchi yondashuvlarni yagona pedagogik tizim sifatida qo'llash bo'lajak tibbiyot xodimlarining kasbiy identifikligini izchil rivojlantirishning eng maqbul modeli ekanligi aniqlandi. Mazkur model diagnostika, monitoring, individual rivojlantirish, refleksiya va qayta baholash bosqichlarini o'z ichiga olgan uzluksiz jarayonni tashkil etadi. Ushbu tizim yordamida har bir talabaning kasbiy rivojlanish dinamikasini kuzatish, yuzaga kelayotgan muammolarni o'z vaqtida aniqlash hamda ularga mos pedagogik yechimlarni ishlab chiqish imkoniyati yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston - 2030 strategiyasi to'g'risida. PF-158-son, 2023-yil 11-sentabr. - Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. Tibbiyot sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida. PQ-4310-son, 2019-yil 6-may. - Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. Ta'lim to'g'risida. O'RQ-637-son. 2020-yil 23-sentabr. - Toshkent.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar to'g'risida. PF-5590-son, 2018-yil 7-dekabr. - Toshkent.

5. Muslimov N.A. Kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari. - Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2019. - 328 b.
6. Jo'rayev R.H. Oliy ta'lim pedagogikasi. - Toshkent: Tafakkur, 2021. - 356 b.
7. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. - Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2020. - 352 b.
8. Sharipov Sh.S. Kasbiy pedagogika. - Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2021. - 384 b.
9. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi - Toshkent: Sano-standart, 2020. - 416 b.
10. Abduqodirov A.A., Begimqulov U.Sh. Raqamli pedagogika va zamonaviy ta'lim texnologiyalari. - Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2022. - 314 b.
11. Cruess R.L., Cruess S.R., Steinert Y. Teaching Medical Professionalism: Supporting the Development of a Professional Identity. 2nd ed. - Cambridge: Cambridge University Press, 2016. - 344 p.
12. Wald H.S. Professional Identity (Trans)Formation in Medical Education: Reflection, Relationship, Resilience // Academic Medicine. - 2015. - Vol. 90, No. 6. - P. 701-706.
13. Holden M.D., Buck E., Luk J., Ambriz F., Boisabuin E.V., Clark M.A. Professional Identity Formation in Medical Education: The Convergence of Multiple Domains // HEC Forum. - 2015. - Vol. 27, No. 4. - P. 245-255.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(7)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.